

*Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumile*

MTÜ Ausad Valimised  
registrikood 80339095  
veebis ausadvalimised.ee  
kontaktitav ausadvalimised@infoaed.ee

## **VVK OTSUSE NR 59 VAIDLUSTUS**

Valimiskomisjon (VVK) jättis oma 9.10.2025 otsusega nr 59 läbi vaatamata MTÜ Ausad Valimised 2.10.2025 valimiskaebuse valimisteenistuse (RVT) 25.09.2025 vaatlejate eelteavituse, sellest lähtuvalt 29.09.2025 läbi viidud võtmetseremoonia ja 30.09.2025 proovihääletuse peale lähtuvalt sellest, et osutatud toimingud riivasid kaebaja õigusi, kuna ei vastanud KOVVS §23<sup>4</sup> “Valimiste vaatlemine” all sätestatule, mis koostoimes KOVVS ja RKVS sätestatud valimistoimingute avalikkuse põhimõtte ja PS §1, §56 ja §156 nõuetega peavad tagama demokraatliku avalikkuse kontrolli valimiste läbiviimise ja tulemuste kindlakstegemise sammude üle.

VVK arutas kaebust oma 9.10.2025 koosolekul, mille käigus seadis kahtluse alla MTÜ õiguse esitada valimiskaebust oma subjektiivsete õiguste kaitseks, osutades sellele, et vaatlejaõiguste rikkumise üle võib kaebeõigus olla üksnes füüsilistel isikutel, kelle õiguste rikkumisi kaebuses välja tuuakse. See paistab olevat leidnud väljenduse otsuse punktis 12, kus loetelus tuuakse välja, et kaebuse esitamise õigus on üksnes “üksikisikul, kandidaadil, valimisliidul ja erakonnal”.

Kaebaja sellise seisukohaga ei nõustu, sest MTÜ kaebeõigust on korduvalt jaatanud Riigikohus oma praktikas, sj rahuldanud MTÜ Ausad Valimised kaebuse VVK toimingute peale osaliselt kaasuste 5-25-27 ja 5-25-48 lahendites. MTÜ Ausad Valimised kaebeõigust jaatab ka Riigikohtu üldkogu 3.10.2025 määrus kohtuasjas 5-25-7, mille punktides 4-7 tuvastatakse *kaebeõigus vaatlejaõiguste rikkumise peale üksnes MTÜ-l Ausad Valimised*, aga mitte selle füüsilisest isikust esindajal. Kuna Riigikohtu üldkogu on täies koosseisus ja ühegi eriarvamuseta jaatanud konkreetselt MTÜ Ausad Valimised kaebeõigust selle vaatlejaõiguste osas, siis ei ole MTÜ kaebeõiguses vaatlemisõiguse rikkumise üle põhjust kahelda.

VVK väidab otsuse punktis 13, et nende hinnangul olevat kaebus esitatud avalikes huvides. Kaebaja sellega ei nõustu, sest MTÜ Ausad Valimised põhikirjaline eesmärk on “tagada Eesti Vabariigis vabad ja demokraatlikud valimised, mille tulemuste kujunemine on aus ning vaadeldav”. Oma selgelt piiritletud põhikirjalise eesmärgi teostamine on ühingu subjektiivne õigus ja selle eest seismine kaebemenetluses pole kellegi teise õiguste eest välja astumine, st esinemine ses tähenduses “avalikes huvides”. Ühing on teadaolevalt ainus kodanikeühendus Eestis, mille põhikirjaline eesmärk on tagada demokraatlikud valimised, sh nende tulemuste aus ja vaadeldav kujunemine ja selleks koondab ühing valimisvaatlejaid ning esindab neid

nende ühiste huvide kaitsel. Ühingul peab olema võimalik oma põhikirjalisi eesmäärke teostada ning kaitsta oma subjektiivseid õigusi nende teostamisel õiglasel ja tõhusal kohtumenetluses.

Kaebaja ei nõustu ka VVK otsuse punktis 13 väljendatud seisukohaga, et kaebusest ei nähtavat taotlust KOVVS §63 tähenduses. Kaebus oli esitatud RVT 25.09.2025, 29.09.2025 ja 30.09.2025 toimingute peale ning kaebaja loetles kokku üheksas punktis KOVVS §23<sup>4</sup> vaatlemisõiguse ja valimistoimingute avalikkuse põhimõtte rikkumisi, mis takistavad MTÜ-l Ausad Valimised teostada oma põhikirjalistes eesmärkides väljendatud subjektiivseid õigusi ning kaitsta oma liikmete huve. MTÜ Ausad Valimised tõi kaebuses välja, kuidas avalike valimistoimingute jälgimise ja vaatlemise puudused riivasid MTÜ subjektiivseid õigusi ning olid vastuolus KOVVS ja RKVS asjassepuutuvate sätetega. VVK 9.10.2025 koosolekul arutati taotlust ka kaebaja esindajaga, kes osutas, et see on lõpuks VVK enda otsustada, kas ta tunnistab kaebaja subjektiivsete õiguste rikkumises veendumise järel seadusevastaseks kõik kolm kaebuses osutatud RVT toimingut, ainult mõne neist või teeb RVT-le nendega seoses hoopis ettekirjutuse.

VVK 9.10.2025 koosolekul tunnustati kaebajat hulga oluliste tähelepanekute eest ja uuriti ka võimalust, kas kaebaja sooviks kaebuse käsitlemist hoopis märgukirjana. Kaebaja sellise ettepanekuga ei nõustunud, sest varem esitatud vaatlusaruannete, märgukirjade, sh kollektiivsete märgukirjadega pole kaasnenud kohustuste võtmist valimiste korraldaja ega järelevalvaja poolt, mille tõttu pole märgukirjadel soovitud mõju. See väljendub ka käesoleva kaebusega seonduvate puuduste avalduste menetluses, kus väidetavalt olulised tähelepanekud on saanud napid ühelauselised vastused, millest ei selgu, et puudusi oleks üldse tunnistatud, aga veelgi vähem, et missuguseid meetmeid puuduste kõrvaldamiseks võetakse ja kuidas saab nende üle järke pidada kaebaja.

Kaebus jäeti VVK 9.10.2025 otsusega nr 59 läbi vaatamata ja seda vaatamata tunnustusele tähelepanekute eest, mille läbivaatamine VVK 9.10.2025 koosolekul näis pakkuvat selle liikmetele olulist ning neid nende töös edasi aitavat sisendit. VVK pole tõlgendanud korrektselt MTÜ Ausad Valimised kaebeõigust ning on põhjendamatult pidanud kaebust esitatuks avalikes huvides. Seetõttu taotleb kaebaja Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumilt VVK otsuse nr 59 tühistamist ning VVK kohustamist kaebust sisuliselt läbi vaatama.

*MTÜ Ausad Valimised on 2012. aastal asutatud ühing, mille eesmärk on tagada Eesti Vabariigis vabad ja demokraatlikud valimised, mille tulemuste kujunemine on aus ning vaadeldav. Ühing toetab ja esindab valimisvaatlejaid nende ühiste huvide kaitsel ning vahendab kohalike ja rahvusvaheliste valimisvaatlejate kogemust, osaleb seadusloomes ning aitab kodanikuühiskonna poolelt kaasa demokraatliku legitimatsiooni tagamisele. Ühingu kohta leiab täpsemat teavet veebisaidilt ausadvalimised.ee.*